

Magazine van de Stichting voor Voortgezet Onderwijs Lelystad

ONDERWIJS IN ONTWIKKELING

Stichting voor Voortgezet Onderwijs
Lelystad

november 2015

nummer 2, jaargang 1

**"We zijn allang geen
Calimero-gemeente meer"**

- Jop Fackeldey

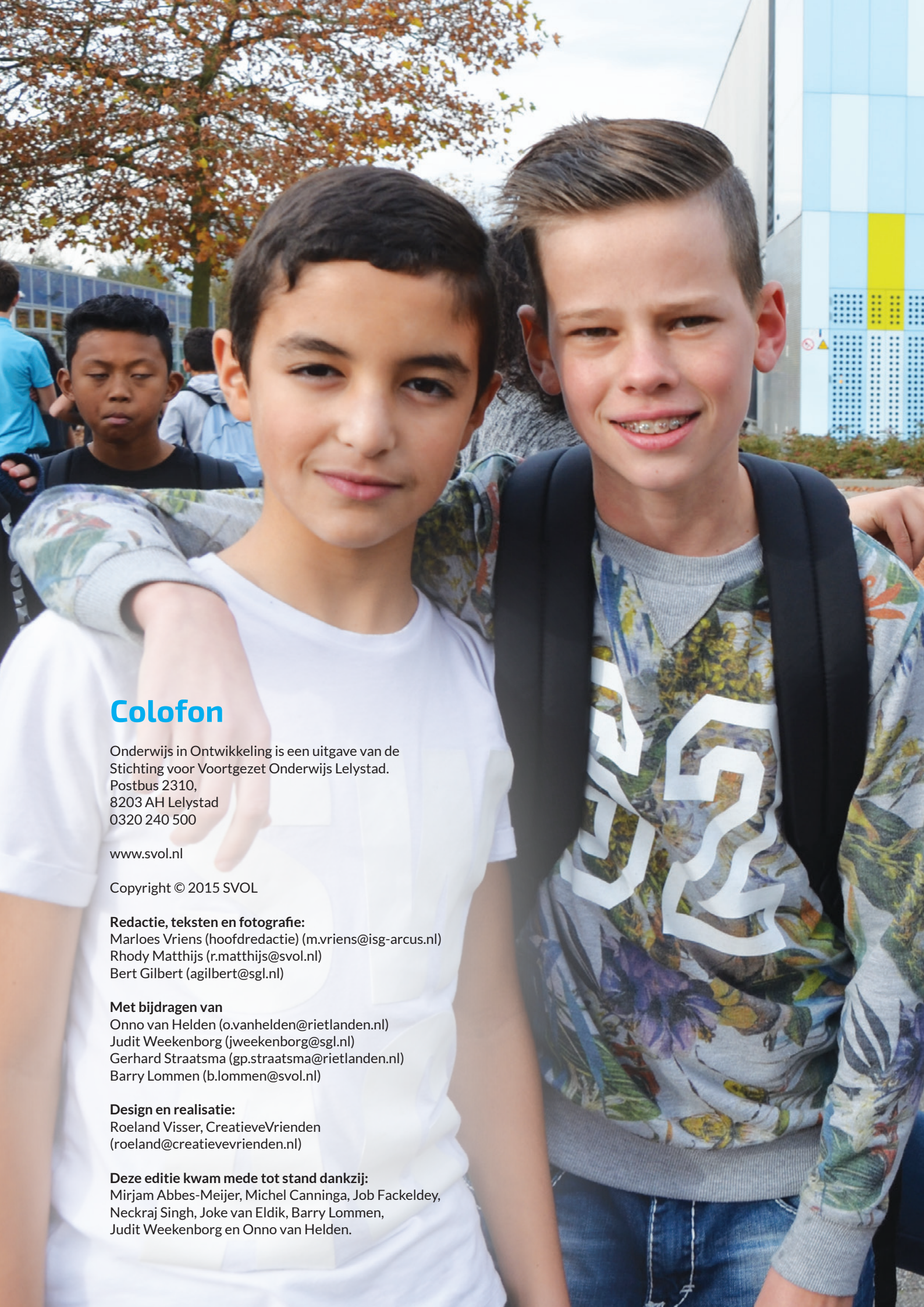
**Een lijntje tussen
Gambia en Lelystad**

**"Het is belangrijk dat
collega's ons zien als
coach"**

- Joke van Eldik

De mist trekt een beetje op

**"PER ONGELUK
VOOR DE KLAS"**

Colofon

Onderwijs in Ontwikkeling is een uitgave van de Stichting voor Voortgezet Onderwijs Lelystad.
Postbus 2310,
8203 AH Lelystad
0320 240 500

www.svol.nl

Copyright © 2015 SVOL

Redactie, teksten en fotografie:

Marloes Vriens (hoofdredactie) (m.vriens@isg-arcus.nl)
Rhody Matthijs (r.matthijs@svol.nl)
Bert Gilbert (agilbert@sgl.nl)

Met bijdragen van

Onno van Helden (o.vanhelden@rietlanden.nl)
Judit Weekenborg (jweekenborg@sgl.nl)
Gerhard Straatsma (gp.straatsma@rietlanden.nl)
Barry Lommen (b.lommen@svol.nl)

Design en realisatie:

Roeland Visser, CreatieveVrienden
(roeland@creatievrienden.nl)

Deze editie kwam mede tot stand dankzij:

Mirjam Abbes-Meijer, Michel Canninga, Job Fackeldey,
Neckraj Singh, Joke van Eldik, Barry Lommen,
Judit Weekenborg en Onno van Helden.

Inhoud

Onderwijs in ontwikkeling – voorwoord	3
Geleerd, gecreëerd en genoten Verslag tweedaagse	4
Dromen over Lelystad Interview Jop Fackeldey	6
Op je plek in het voortgezet onderwijs Neckraj Singh aan het woord	7
Ons vmbo op de tekentafel Werkgroep vmbo	8
Gewoon doen en kijken wat er gebeurt OP'er Michel Canninga aan het woord	12
Nieuws aan het havo/vwo-cluster Werkgroep havo/vwo	14
Parttime docente in Afrika Leven buiten school: Mirjam Abbes-Meijer	16
Collega's moeten ons zien als coach Interview met OOP'er Joke van Eldik	18
Agenda	19
Op de Barrycaden: De lerende stad Column van Barry Lommen	20

Voorwoord

Tussen de vallende bladeren kruipen we langzaam naar het einde van 2015 en hier is alweer de tweede editie van *Onderwijs in Ontwikkeling*. Ook dit magazine is in ontwikkeling en dus zijn er onderdelen verdwenen maar ook toegevoegd.

In dit nummer gaan we onder andere van een experimenterende collega naar ontwikkelingshulp in Gambia. Dan door naar een verslag van de werkgroepen-tweedaagse in Biddinghuizen en we sluiten af met de bestuurder op de Barrycaden. Onderweg kom je nog een verhaal tegen van een leerling die extra ondersteuning krijgt, een collega die zulke ondersteuning biedt en interessante artikelen over de totstandkoming van de nieuwe clusters.

Tenslotte herhaal ik hier graag nog de oproep uit de vorige editie:
Heb je als lezer nog ideeën om het magazine nog leuker en beter te maken, laat het ons weten via magazine@svol.nl.

Namens de redactie wens ik je veel leesplezier!

Marloes Vriens
Hoofdredacteur

GELEERD, GECREËERD EN GENOTEN

De ontwikkeling van het onderwijs van de nabije toekomst ligt onder andere in handen van werknemers, ouders en leerlingen die in drie werkgroepen (vmbo, havo/vwo en identiteit) invulling gaan geven aan de onderwijsclusters. Tijdens een intensieve tweedaagse in Biddinghuizen hebben de werkgroepen vmbo en havo/vwo, ondersteund door experts, plannen ontwikkeld en duidelijke keuzes gemaakt die richting moeten geven aan het voortgezet onderwijs in Lelystad.

Wanneer aan het begin van de tweede dag de mist op de uitgestrekte grasvelden langzaam optrekt en deelnemers nog ietwat schuchter aanschuiven voor het ontbijt, is het duidelijk dat er in de afgelopen uren iets belangrijks gebeurd is. Was er de avond ervoor nog sprake van lichte verwarring over wat er die dag allemaal besproken was, in de ochtend leek het meeste een plek gekregen te hebben. Even rust nemen leidt tot verwerking en zo trekt ook figuurlijk de mist een beetje op. Een beetje, want hoewel beide werkgroepen met veel enthousiasme en toewijding zijn begonnen: het is nogal een klus. Nadenken over een goede invulling, goed onderwijs, keuzes maken. Natuurlijk leidt dat soms tot verwarring en is er de behoefte om een stapje terug te doen en de materie van verschillende kanten te bekijken.

De samenstelling van de werkgroepleden dwingt iedereen ook om alles van verschillende kanten te bekijken. Dit is mooi, want leerlingen en ouders dragen ook werkelijk iets bij, maar zorgt er ook voor dat er nog meer dingen zijn om rekening mee te houden.

Keuzes maken betekent ook dingen niet kiezen en dat is lastig, want eigenlijk wil je zoveel mogelijk aanbieden. Levendige, soms felle discussies ontstaan en uiteindelijk vindt men elkaar toch. Wonderbaarlijk hoe dat gaat. En dat allemaal nog op een eerste dag. Geen wonder dat het je aan het eind van de dag dan een beetje duizelt.

De tweede dag staat in het teken van een verdere uitwerking van de keuzes. Hebben we alles? Voldoen we aan alle eisen? En hoe gaan we alles nu duidelijk communiceren? Een tweedaagse eindigt niet alleen met een hele lijst keuzes en antwoorden, het levert ook weer veel vragen op voor de toekomst. Een werkgroeplid merkte aan het einde van de tweede dag op: 'Ik heb geleerd, ik heb gecreëerd en ik heb genoten.'

En zo moet het ook zijn.

INTERVIEW

In het hart van het centrum van Lelystad spreken wij Jop Fackeldey:

wethouder van onder andere economische zaken en locoburgemeester van de stad.

We zitten op zijn kantoor met aan de ene kant de Raadzaal, de werkplaats van de democratie en aan de andere kant het geheel vernieuwde Stadhuisplein. Deze vernieuwing is het resultaat van samenwerking en directe inspraak van de hele stad. Een belangrijk thema in de visie van wethouder Fackeldey.

Als je mij vraagt wat mijn droom voor Lelystad is, kan ik je natuurlijk vervelen met algemene uitspraken, maar eigenlijk wil ik maar één ding: dat iedereen over een paar jaar over onze stad denkt als die moderne stad met al die mooie ontwikkelingen, gedragen door zoveel mensen. Want een mooie stad maak je niet alleen en die maak je ook niet alleen als gemeentebestuur. We moeten het met 76.000 mensen samen doen.

We zijn al lang geen Calimero-gemeente meer. Ik zie nu al een zelfbewuste stad, waar mensen kansen zien, kansen aangrijpen en aan de slag gaan.

Lelystad staat voor ruimte en dan bedoel ik niet alleen de fysieke ruimte, maar ook de ruimte in je hoofd: ruimte om verder te kijken dan je eigen achtertuin en ruimte om te innoveren. Ruimte om het cynisme van je af te schudden en gewoon te doen wat je wilt doen om de stad beter te maken.

Mensen om je heen verzamelen en aan de slag te gaan.

Ik zie dit soort initiatieven steeds meer. Betrokken inwoners die krachten weten te bundelen kunnen in korte tijd veel meer voor elkaar krijgen dan wanneer het door de soms nog best logge politieke besluitvorming moet. En dan kunnen we als gemeente deze initiatieven ondersteunen.

En natuurlijk gaat het dan vaak om relatief kleine initiatieven, zoals het opknappen van een straat of het beginnen van een klein festival, maar wanneer we deze kleine initiatieven de ruimte geven en met elkaar verbinden ontstaat wat ik graag wil: een bruisende en initiatiefrijke gemeenschap.

Het is waar dat we de tijd niet mee hebben als het gaat om financiële ruimte en als gemeente hebben we vaak ook gewoon landelijk beleid uit te voeren dat mensen echt raakt, maar misschien juist dan ontstaan ontwikkelingen op basis van creativiteit en innovatie. Dan willen wij als gemeente ondersteunen waar we kunnen. Soms is die ondersteuning ook gewoon het verbinden van partijen.

Het gaat, nu en in de toekomst, om attitude. Hoe kijken we tegen dingen aan? En zijn we in staat om gemotiveerd en daadkrachtig samen te werken? Hierbij speelt het onderwijs een belangrijke rol. Onderwijs bepaalt immers hoe onze toekomst eruit ziet.

Het probleem van onderwijs is dat het doorgaans achterloopt op de innovatie die in het bedrijfsleven plaatsvindt. Ik zie daarvoor twee oplossingen:

Ten eerste kan het bedrijfsleven een deel van die kloof dichtten door meer invloed uit te oefenen op het onder-

wijs. Te komen vertellen wat er speelt en te investeren in de vakbekwame en gemotiveerde medewerkers van de toekomst. Natuurlijk is dit een investering voor de lange termijn, maar de meeste ondernemers zien wel dat dit nodig is. Er zijn nu al veel klachten over hoe moeilijk het is om goede, vakbekwame en gemotiveerde werknemers te vinden. Dit is volgens mij de manier om hier iets aan te doen: werk samen met het onderwijs.

Ten tweede zal innovatie toch altijd te snel gaan en gaat het vooral om leren hoe je met deze veranderingen omgaat. Vroeger zocht ik nog dingen op in een encyclopedie. Nu kennen we het werkwoord Googelen en gaat het erom dat je kunt inschatten wat waar is en wat niet. Wat mij betreft gaat het voor de toekomst om het aanleren van aanpassend vermogen, durven te experimenteren en vooral nieuwsgierig zijn. Nieuwsgierigheid zie ik als misschien wel de belangrijkste voorwaarde voor vooruitgang. De drang om dingen te willen begrijpen en altijd op zoek te gaan naar mogelijkheden om iets nog beter te doen.

Nieuwsgierigheid is iets wat ieder kind heeft, maar wat misschien nog wel eens afgeleerd wordt. Als je echter gestimuleerd wordt om nieuwsgierig te zijn, omdat je uitgedaagd wordt, fouten mag maken en deze nieuwsgierigheid beloond wordt, ziet de toekomst er meteen veel beter uit.

Wanneer het onderwijs in staat is om samen met het bedrijfsleven en andere organisaties in de omgeving vakbekwame, gemotiveerde en vooral nieuwsgierige jonge mensen op te leiden zetten we een belangrijke stap in de richting van een mooie toekomst.

EEN EIGEN KLUISJE IN HET ONDERSTEUNINGSLOKAAL

Uit de folder: 'Op je plek in het voortgezet onderwijs'

Neckraj, 14 jaar, 3 vmbo. Zat op het speciaal basisonderwijs, nu op SG De Rietlanden

"In het eerste jaar had ik het best wel lastig. Meer huiswerk, meer vakken en allemaal verschillende docenten. Ze hadden wel allemaal ongeveer dezelfde regels, maar toch waren ze allemaal anders. Daar kon ik maar moeilijk mee omgaan. Gevolg was ook dat ik best wel vaak te ver ging en uiteindelijk zelfs de les werd uitgestuurd. Daardoor viel ik wel op. Ik was heel druk, kon me niet goed concentreren en droomde soms helemaal weg.

Na onderzoeken bleek dat ik ADHD heb en door Ritalin te gebruiken werd ik rustiger en kon ik me beter concentreren. Toen haalde ik ook veel vaker het einde van de les!

Verder hielp mijn mentor me door me te leren niet naast

drukke kinderen te gaan zitten, want dan ga ik vaak meedoen.

Soms deed ik mijn werk in een rustige ruimte op school, zodat ik helemaal niet afgeleid kon worden. Dan kreeg ik mijn werk ook altijd af!

Ik heb veel gesproken met meneer Keus (de orthopedagoog, red.) en juf Ellen (van Wittmarschen, intern begeleider, red.) die me helpen door met me te praten over wat goed gaat en wat beter of anders moet. Zo vergat en vergeet ik nogal eens spullen en ik had een eigen kluisje in het ondersteuningslokaal waar alles in zit dat ik nodig heb om een les goed te kunnen beginnen.

Juf Ellen is ook degene die gezorgd heeft dat ik goed onderzocht en getest ben."

ONS VMBO OP DE TEKENTAFEL

Ook wij (de vmbo werkgroep) zijn bijna klaar met het basis ontwerp van ons nieuwe onderwijscluster. Iets vertraagd, maar helemaal tevreden hechten we op dit moment de draadjes af, waarna het advies wordt geschreven. Het is een uitdagende opdracht, omdat we meteen de ontwikkeling van de nieuwe examenprogramma's in het vmbo meenemen.

Het waartoe en waarom

Je krijgt niet elke dag de kans een onderwijsontwerp te maken, de kans om je eigen werk opnieuw te definiëren. Dus vroegen we ons af: hoe zou ons ideale vmbo eruit zien? In welke ontwikkelfase bevinden onze leerlingen zich, wat betekent dit voor de inrichting van de leerroutes? Welke leeractiviteiten zien we dan, op welk moment in welke context? En de meest essentiële vraag: Wat is dat eigenlijk Leren en wat moeten we organiseren om dat elke dag te laten plaatsvinden in onze nieuwe school? Intensieve gesprekken, leertheorie en onderzoek van eigen leerervaringen leidden tot een aantal uitgangspunten, het fundament van ons ontwerpproces.

Zo ontdekten we dat leerprocessen werkelijk bij iedereen anders verlopen en sterk afhankelijk zijn van het moment, nut en eerdere (leer)ervaringen. Ben ik in eerdere situaties succesvol geweest? Gaat dit me lukken? Kan ik het me permitteren om het verkeerd te doen, wat staat er op het spel en wat is er te winnen? Wat weet ik er al van, welke kennis en ervaringen kan ik gebruiken? Wordt er naar me gekeken, kan ik op mezelf vertrouwen? Daarnaast zien we bij onze doelgroep dat denken en doen in het leerproces hand in hand gaan. Concrete ervaringen verbinden met meer abstracte concepten lijkt de sleutel tot begrip en

het verankeren van leerinhouden. En oefenen natuurlijk, oefenen en inslijpen.

In de persoonlijke en sociale ontwikkeling van onze leerlingen speelt goed onderwijs een grote rol. Een helpende hand bieden bij de start in de doorlopende leerroute op weg naar de arbeidsmarkt. Ze laten doorgroeien naar een niveau of werkplek waar ze zelf misschien niet van hadden durven dromen. De competentie ontwikkelen om keuzes te maken en consequenties te kunnen afwegen. Het eigenaarschap voor het eigen leren en leven accepteren, de plek in de groep, de rol en betekenis van jezelf voor anderen steeds beter leren kennen. School is één van de plekken om dit te oefenen en daar moet expliciet aandacht voor zijn. We gingen op zoek naar een sterke basisstructuur met verantwoorde ruimte voor de ontwikkeling van elke leerling.

De opbouw van leerroutes

Het vmbo heeft een heel eigen kwalificatieopdracht. Aan de ene kant zijn we funderend onderwijs, aan de andere kant zetten leerlingen al de eerste stappen richting een bepaalde beroepenwereld. De theoretische leerweg veel minder specifiek dan de beroepsgerichte leerwegen, maar toch. Nu weten veel twaalfjarigen nog niet wat ze willen worden, welk niveau precies bij hen past en welke beroepenwereld

ze aanspreekt. We zien daarom het VMBO als een kopromp-staart opleiding.

In de kop organiseren we het eerste leerjaar zo dat leerlingen uitgedaagd worden te onderzoeken wat ze kunnen/willen. Dit betekent hard werken, ervaring opdoen, denken, grenzen verkennen, presteren en plezier beleven, terugkijken, consequenties nemen, afstrepent.... en aan het eind van deze oriëntatie kiezen voor de juiste stroom. Daarnaast staat dit eerste jaar in het teken van 'zo zijn onze manieren'. Leerlingen maken zich, passend bij hun niveau, een werkwijze eigen waar we de rest van de opleiding gebruik van maken. We besteden aandacht aan doelen stellen en je daar aan houden, plezierig en effectief leergedrag, de kracht van samenwerken, het leren van fouten, jezelf verbeteren, denkstrategieën, je impulsen beheersen, je eigen succes beïnvloeden enz.

In de romp, leerjaar 2 en 3, zitten leerlingen op hun plek. De tl/havo leerling die toch de havo aan kan is doorgestroomd, de sterke tl-leerling heeft misschien de tl-plus route gekozen (met snelle doorstroom mbo-hbo). In de bk kan er smal of breed worden verder gewerkt met een aantal keuzemomenten waarop de leerroute wordt aangescherpt. De staart, leerjaar 4, staat in het teken van verdieping, afsluiting en een vloeiende overgang naar de vervolgopleiding die we organiseren in nauwe samenwerking met het mbo of voor een aantal tl-leerlingen met het hv-cluster.

Onderwijsprogramma, nieuwe kansen

Toevalligerwijs valt de ontwikkeling van het vmbo in Lelystad samen met de invoering van de nieuwe examenprogramma's. Dit is voor ons een cadeautje. Met de nieuwe programma's wil de overheid een soort massa maatwerk mogelijk maken in het curriculum. Hoewel we hier nauwelijks iets over lezen, is het een revolutionaire ontwikkeling. Een curriculum met profielvakken en keuzevakken dat neigt naar een modulair systeem waarmee verschillende leerroutes kunnen worden samengesteld. Elke school kan zelf bepalen hoeveel keuzes de leerlingen krijgen, afhankelijk van de grootte en flexibiliteit die de organisatie aan kan. En het is nadrukkelijk de bedoeling dat dit aanbod aansluit op de perspectieven op de arbeidsmarkt en ontwikkelkansen in de regio. Als enige schoolsoort in Nederland krijgen we dus de ruimte om zelf keuzes te maken in het curriculum.

In ons ontwerp hebben we die nieuwe programmaruimte gebruikt om verschillende leerroutes te realiseren in vier beroepenwerelden. Deze beroepenwerelden zijn voor de leerling herkenbaar en concreet en bieden een goede aansluiting op het mbo. Ze hebben voorlopig Engelse werktitels gekregen: Engineering – Health & Services – Hospitality & Leisure – Business & Retail. Tijdens hun beroepsgerichte programma kiezen leerlingen zelf in welke beroepenwereld zij leren. Ze kunnen lang binnen dezelfde wereld blijven of van wereld wisselen. Binnen de beroepenwerelden kunnen de 6 profielen worden afgesloten waar vorig schooljaar afspraken over zijn gemaakt. Economie en ondernemen; Horeca, bakkerij en recreatie; Dienstverlening en producten, Zorg en welzijn, Bouwen, wonen en interieur; Producteren, installeren en energie.

Dus... en dit is een doorbraak: door het faseren van de leerroutes en de opdeling van leerinhouden in profielvakken en keuzevakken kunnen leerlingen na de oriëntatie op verschillende wijze door leerjaar 2-4 'lopen'. We hebben dit (met hulp) uitgewerkt in een onderwijsontwerp met een eenvoudige structuur. Een ontwerp dat betekenisvol is voor leerlingen en docenten, dat past bij onze leerlingen en organiseerbaar en betaalbaar is. Wij zijn er heel enthousiast over.

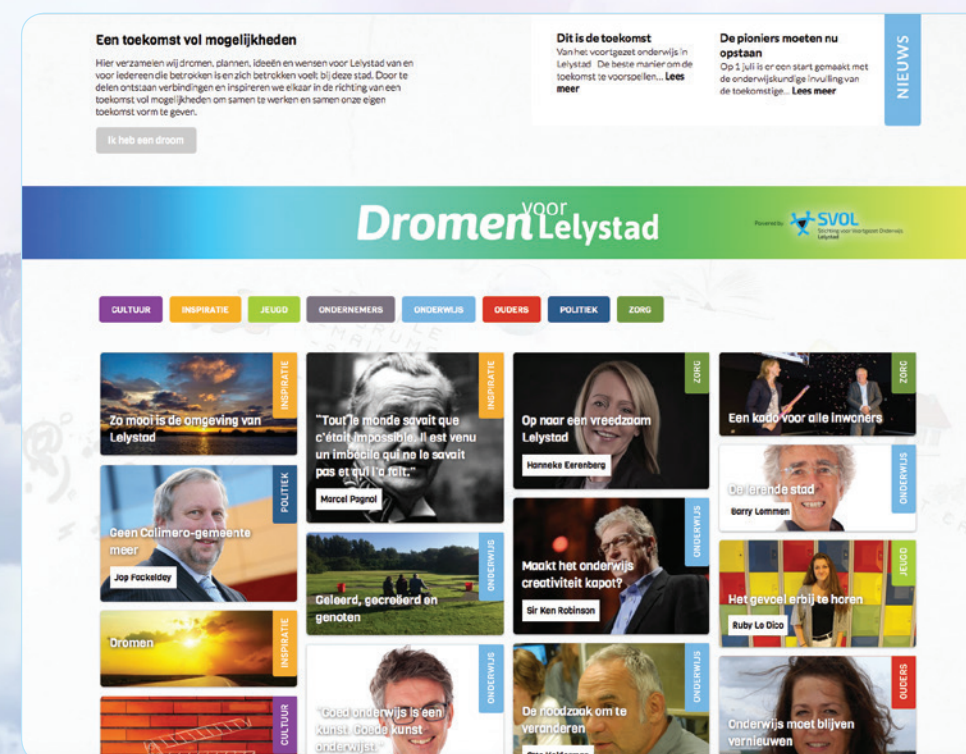
Judit Weekenborg

Durf te dromen. Durf te delen.

Een toekomst vol mogelijkheden.

www.dromenvoorlelystad.nl

“GEWOON DOEN EN KIJKEN WAT ER GEBEURT”

In drie werkgroepen werken medewerkers, ouders en leerlingen aan het voortgezet onderwijs van de toekomst. Deze bijeenkomsten worden omschreven als inspirerend, verbindend en vooral heel belangrijk.

Maar wie zitten er eigenlijk in deze werkgroepen en wat vinden zij belangrijk?

Deze maand spreken we met Michel Canninga, docent geschiedenis op De Rietlanden en lid van de werkgroep die nadenkt over de invulling van het cluster vmbo.

“Dat ik ooit in het onderwijs beland ben, was nooit de bedoeling. Ik wilde heel graag iets met geschiedenis doen, maar na de havo was de enige mogelijkheid de docentenopleiding. Het plan was om daar de propedeuse te halen en daarna iets met archeologie te gaan doen. Ik werkte in die tijd al wel veel met jongeren. Zo heb ik bijvoorbeeld toen samen met de Underground een project opgezet waarbij jongeren hun eigen feest konden organiseren. Dat vond ik wel erg leuk. Plus, als docent had je in die tijd gewoon een garantie op een baan en dat kon en kun je van archeologen niet zeggen.

Ik belandde dus min of meer toevallig op de lerarenopleiding en ben daar gaan nadenken en ervaren dat ik het toch wel heel leuk vond. En als ik nu kijk: ik had niet gedacht dat ik dit vak zó leuk zou vinden. Zoals ik het zelf invul is het een dynamisch beroep. Je blijft ontwikkelen en je blijft zoeken naar manieren om lessen beter, leuker, beter aansluitend op de doelgroep en motiverender te maken.

Ik geef les aan de groepen die ik het leukste en meest uitdagend vind: leerlingen in het vmbo en lwoo. Deze leerlingen, die van nature misschien minder geduld en interesse hebben, wil ik toch zover krijgen dat ze meegaan en de lessen met plezier gaan beleven. Deze leerlingen in beweging krijgen en te merken dat ze het nut gaan inzien van wat ik ze leer. Dat is het mooiste wat er is.

Als docent moet je je verdiepen in de leefwereld van je doelgroep. Daar ben ik dus veel mee bezig. Op de hoogte blijven en weten wat er speelt. Dan zoek ik naar manieren om dat wat zij leuk vinden en gebruiken te koppelen aan lessituaties.

Ik hou de technologische ontwikkelingen in de gaten: internet, ict, appjes. Vakliteratuur bijhouden, interessante stukken lezen op het web. En dan gewoon heel veel dingen proberen. Als ik een ideeetje heb om iets te proberen, doe ik dat gewoon. Als het niet goed gaat, gaat het niet goed. Jammer dan. Gewoon experimenteren en kijken of iets werkt of niet. Zo ontdek je nieuwe dingen. Dat verwachten we toch ook van die kinderen?

Naast het lesgeven geef ik de cursus SMART aan docenten, dat is een digitaal middel om via een smartboard les te geven. Ook struin ik samen met vier andere docenten het internet af op zoek naar tools die in te zetten zijn in de les en daar geven we dan workshops voor. Ik merkte dat het op het afdelingsoverleg vmbo teveel ging over de bovenbouw en dat de onderbouw een beetje een ondergeschoven kindje dreigde te worden. Daar ben ik daarom ook aan gaan deelnemen. Dat is wel een beetje mijn manier van werken: ik signaleer iets en zie kansen en dan zet ik mezelf daar voor in.

Het lijkt nu een beetje alsof het mijn bedoeling is om overal met mijn neus in te gaan zitten, maar dat is niet zo. Helemaal niet toen ik begon met lesgeven. Toen was ik vooral druk met mezelf en hoe ik mijn eigen lessen vorm gaf. Toch, als je een aantal jaren in een organisatie werkt, zie je kansen liggen en die kansen blijven liggen. Op een gegeven moment dacht ik: nou, dan doe ik het maar. Ik zie het wel. Je moet dat ook niet kapot-analyseren. Gewoon doen en kijken wat er gebeurt. Het heeft overigens wel een jaar of zes geduurd voordat ik daar mee bezig ben gegaan. Toen had ik daar ook ruimte voor. Het begon met kleine dingen zoals zorgen dat er extra werk voor lwoo-leerlingen kwam tot nu de bovenschoolse dingen, zoals meedenken over het ontwerpen van een nieuwe vmbo-school.

Zoals ik min of meer toevallig docent ben geworden, ben ik ook langzaam onbewust meer dingen gaan doen dan alleen lesgeven. Ik heb verder geen plan anders dan dat ik wil dat het onderwijs voor vmbo beter wordt. Deze kinderen moeten na de tweede klas al een richting gaan kiezen dus dan vind ik dat je ook al zo snel mogelijk het onderwijs moet koppelen aan dat waar hun interesse en kwaliteit ligt. Desnoods moet je dan, vind ik, een uurtje geschiedenis laten vervallen. Geef ze maar iets waar ze echt iets aan hebben, wat relevant voor ze is en waar ze mee verder kunnen.

De geschiedeniscollega's in het land zullen me dit wel niet in dank afnemen. Jammer dan. Ik heb het hier echt over de vmbo'er en ik vind dat je hen niet moet overvoeren met theorie waar ze in hun verdere loopbaan niet veel mee kunnen en waardoor ze minder tijd en ruimte hebben voor dingen die er wel toe doen. Natuurlijk kun je lessen halen uit de geschiedenis, maar zo'n volgedrukt programma met tien onderwerpen in even zoveel periodes vind ik onzinnig.

Vmbo-leerlingen zitten maar kort op het voortgezet onderwijs en na vier jaar krijgen ze een diploma wat staat voor wat je hebt gedaan, maar eigenlijk niet voor wat je kan. Dat vind ik jammer. En dan druk ik me zwak uit.

In de werkgroep vmbo kijken we ook heel erg naar de toekomst van onze eigen regio. Denk maar aan de luchthaven die zich enorm gaat ontwikkelen en aan de overslaghaven die op de planning staat. Misschien nog ver weg, maar als we onze kinderen voorbereiden op een toekomst die daadwerkelijk in hun achtertuin ontstaat, zorgen we ervoor dat ze ook echt worden voorbereid op een kansrijke carrière. Op dit moment is er meer werk, maar ook meer werkloosheid. Daar klopt natuurlijk helemaal niets van. De oplossing ligt volgens mij bij het onderwijs en de samenwerking met het bedrijfsleven.”

NIEUWS VAN HET HAVO/VWO-CLUSTER

In september en oktober heeft de werkgroep havo/vwo het advies ontwikkeld voor het nieuwe havo/vwo-cluster in Lelystad. Op 15 oktober heeft de werkgroep de tussenstand gepresenteerd en medewerkers, ouders en leerlingen geïnformeerd over de ontwikkelingen tot nu toe. Op dit moment leggen wij de laatste hand aan het definitieve advies. Dit advies zal na de kerstvakantie gepresenteerd worden aan alle betrokkenen: medewerkers, ouders, leerlingen en betrokkenen buiten de school.

In de komende edities van dit magazine wil ik een toelichting geven op een onderdeel uit het advies. Daarbij valt te denken aan de invulling van passend onderwijs, de wijze waarop excellentie of verbreding wordt vormgegeven, hoe we leerlingen voorbereiden op het hbo en wo, de manier waarop deelscholen een eigen karakter en thema kunnen ontwikkelen, hoe we de aansluiting met het primair onderwijs kunnen versterken etc. In dit novembernummer van Onderwijs in Ontwikkeling wil ik jullie graag meenemen langs de argumenten om te kiezen voor een structuur met deelscholen met een eigen karakter, thema en cultuur.

Maatschappelijke opdracht

De maatschappelijke opdracht aan het onderwijs bestaat uit drie doeldomeinen

KWALIFICATIE:
Kwalificatie heeft als doel om leerlingen kennis en cognitieve vaardigheden bij te brengen die ze nodig hebben voor een vervolgopleiding of beroep: het behalen van een diploma en een kwalificatie.

SOCIALISATIE
Dit doeldomein beoogt leerlingen te integreren in bepaalde sociale structuren, zoals de maatschappij of het beroep. In dit doeldomein worden leerlingen ingeleid in culturele, sociale, politieke of professionele praktijken, tradities en waarden.

PERSOONSVORMING
Naast deze twee doeldomeinen vormt het onderwijs ook de subjectieve, autonome kant van de leerling. Het doel van onderwijs is daarmee niet alleen dat leerlingen kennis en vaardigheden verwerven en leren hoe ze moeten handelen in de bestaande sociale orde, maar het onderwijs moet ook bijdragen aan de vorming van het individu met een eigen zingeving en eigen normen en waarden.

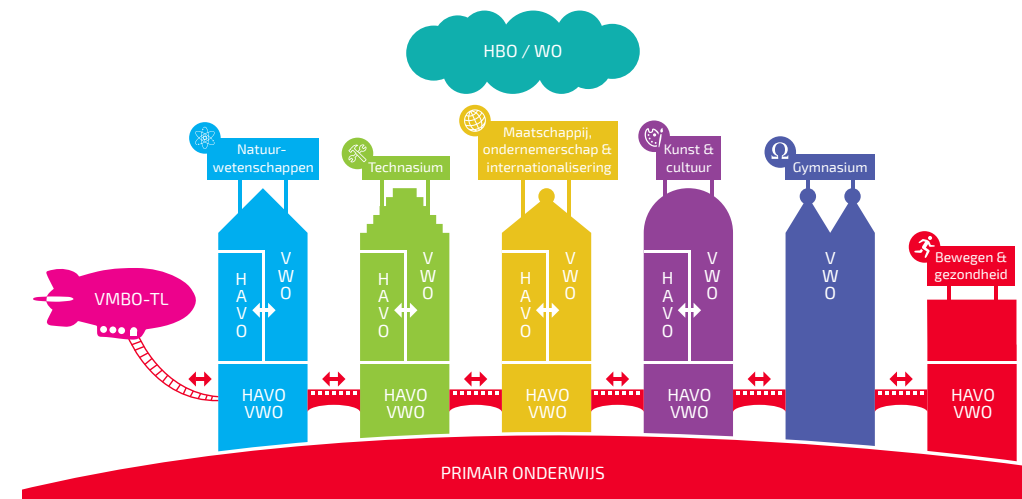
We hebben als werkgroep ook te maken met een opdracht vanuit het bestuur en de directieraad van de SVOL. Het schrijven van een notitie en een advies waar wordt verwoord op welke wijze het havo/vwo-cluster voldoet aan de bestaande eisen voor havo/vwo-onderwijs en daarnaast voldoet aan:

- een sfeer van ambitie, cognitieve begaafdheid, excellentie;
- kleinschalige organisatie binnen het grote geheel waar werkelijk wat te kiezen valt;
- onderwijsvormen die medewerkers uitdagen hun professionaliteit, kwaliteit en expertise in te zetten;
- verdieping en verbreding voor leerlingen door een groot palet aan mogelijkheden in het kader van talentontwikkeling;
- beroepsoriënterende havo en wetenschappelijk voorbereidend vwo;
- uitstekende doorlopende leerlijn vanuit het primair onderwijs naar het hbo en wo;
- het zoeken van samenwerking met het VSO havo/vwo;
- een plek waar medewerkers en leerlingen zich persoonlijk kunnen ontwikkelen.

Voorwaarden om te leren

De werkgroep herkent drie basisvoorwaarden die leiden tot leren.

1. De bijdrage van de leraar aan het leerproces van de leerling. Leraren kunnen een stimulerende omgeving creëren en daardoor motiveren en de nieuwsgierigheid aanwakkeren. Leraren hebben grote invloed op de leerzaamheid van leertaken door complexe, levensechte en functionele leeromgevingen te creëren waar gezamenlijk leren plaats vindt. Dat kan soms

in een leslokaal, maar de fysieke ruimte moet aangepast worden als dat de context versterkt en levensechter maakt. Buitenschools leren is nadrukkelijk onderdeel van de gekozen leeromgeving. Leren is fundamenteel sociaal en vindt ergens plaats, het is gesitueerd. Omdat tijdens sociale processen van kennisuitwisseling een gezamenlijke identiteit groeit, is dit door de leraar gefaciliteerde proces zowel uitdagend als krachtig.

2. Leren vindt vooral plaats als we weten waarom we iets leren en we affiniteit hebben met datgene wat we leren. Het werken met thema's biedt context en betekenis en biedt de mogelijkheid om te werken aan levensechte en betekenisvolle opdrachten waar je als leerling plezier aan beleeft. Het motiveert om je talenten te versterken.
3. Een kleinschalige en veilige omgeving. Waar leerlingen zichzelf kunnen zijn, elkaar kennen en gekend worden. Waar fouten gemaakt worden zodat je er van kunt leren en groeien zonder dat je hierop afgerekend wordt. Waar leerlingen en leraren zich thuis voelen, betrokken worden en samen verantwoordelijk zijn.

kennen (persoonsvorming) en op zoek te gaan naar je eigen plaats binnen de verschillende sociale structuren zoals de maatschappij en het beroep (socialisatie). De deelscholen zijn herkenbaar aan de vakoverstijgende thema's die daarbinnen bestaan en zullen een eigen cultuur en sfeer ontwikkelen waardoor leerlingen vanuit de basisschool een echte keuze kunnen maken voor een deelschool die het best bij hen past. Daarmee kunnen bovendien kleinschaligheid en veiligheid geborgd worden en kunnen contextrijke, motiverende leeromgevingen binnen de school worden gecreëerd.

Deelscholen

Dit heeft in de werkgroep geleid tot de vorming van deelscholen waar een herkenbare groep leerlingen en leraren vorm geeft aan het onderwijs. Waar een eigen, kleinschalige en veilige omgeving de thuisbasis vormt voor leerlingen en medewerkers. Een plek waar leerlingen alle vereisten uit de kerndoelen en de exameneisen behalen. Daarnaast bestaat echter ruimte om je eigen talenten uit te bouwen aan de hand van je eigen interesses en affiniteit en daarmee jezelf te leren

Onno van Helden

PARTTIME DOCENTE IN AFRIKA

Je leert je collega's ook goed kennen als je kijkt naar wat ze in hun 'vrije tijd' doen. Aan het woord is Mirjam Abbes-Meijer, docente Duits, maar naast haar werk ook vrijwilliger in Gambia. Een ervaring die veel voldoening geeft en ook veel wijze lessen oplevert.

'Ik werk vier dagen in de week als docent Duits. Na jaren een eigen balletschool te hebben gerund begon het te kriebelen en ben ik overgestapt naar het onderwijs. Ik ben een type dat niet lang op één plek kan zitten. De overstap beviel me goed en ik zit nu ongeveer 11 jaar op ISG Arcus. Wat ik wel mis in het onderwijs is de creativiteit. Gelukkig is de balletschool overgenomen door mijn dochter, waardoor ik toch nog mijn creativiteit in de voorstellingen kwijt kan.

Een van mijn passies buiten mijn werk is met stip op nummer 1: Gambia. In 2003 werkte ik nog niet in het onderwijs en kwam ik aan de praat met de buurvrouw. Zij was programmamaakster en had een programma gemaakt over vrouwenbesnijdenis. Zij had mij uitgenodigd om mee te gaan naar Gambia. Ik vond het toen zo leuk dat ik het jaar erop weer mee ging. Daarna ben ik samen met mijn dochter gegaan en werd het een jaarlijks uitje. Later kwam het besef dat ik dit niet als vakantie wil, maar een steentje bij wil dragen. Je leert namelijk de mensen kennen en je ziet wat het land nodig heeft.

Echter werkte ik op ISG Arcus en in combinatie met het gezin was het niet te realiseren om meerdere keren in het

jaar naar Gambia toe te gaan. In 2011 ging mijn man ook mee naar Gambia en zag mij bezig met een aantal kinderen op straat. Hij zag aan mij dat ik daar echt op mijn plek zat. Dat was het laatste zetje waardoor ik toch de mogelijkheden ging bekijken om meerdere keren per jaar naar het land te gaan. De eerste stap was terug naar de buurvrouw en binnen een uur had ze het geregeld. Zo kwam ik terecht bij Stichting Care Foundation the Gambia. Daarna is het ook gelukt om met school een passende oplossing te vinden.

Mijn toekomstige plannen

Ik ga meerdere keren per jaar naar Gambia afreizen. Ik ga aan de slag op een school in het dorpje Jiboro met kinderen met een lichamelijke beperking, in eerste instantie met dove leerlingen. De school wordt op dit ogenblik gebouwd en is in mei 2016 klaar. Daar zal kleuter-, basis- en middelbaar onderwijs gegeven worden.

Het is mijn taak om de leerkrachten te ondersteunen bij het lesgeven. Het onderwijs in Gambia is op dit moment voornamelijk klassikaal en er is weinig interactie tussen docent en leerlingen. De docenten hebben niet genoeg tools om de leerlingen net dat extra te geven en hebben soms ook gewoon geen zin om te investeren. Leerlingen

met een lichamelijke beperking betekenen in Gambia nog erg weinig. Ik heb tot nu toe een aantal keren meegelopen bij een dovenschool. Ik denk dat er nog veel meer uit te halen is dan dat zij tot nu toe doen. Daarnaast ben ik ook gevraagd om de supervisie op de school over te nemen. Ik mag mee beslissen in het beleid. De ontwikkelingen zijn tot nu toe niet onopgemerkt gebleven. De minister van Onderwijs van Gambia heeft een bezoek gebracht aan de school en mij.

November

In november ga ik voor een aantal weken naar de school die naast de toekomstige school staat. Daar ga ik de leerlingen gebarentaal leren. Als straks de dove leerlingen op de nieuwe school komen kunnen de leerlingen van beide scholen onderling met elkaar communiceren. Ook de docenten en ouders worden hierbij betrokken. Daarnaast ga ik aan de slag voor het reguliere onderwijs. Kinderen hebben nu hun eigen taaltje ontwikkeld en redden zich in het reguliere onderwijs, maar straks als ze van school komen kennen ze de officiële gebaren niet. Dit betekent wel dat ik door heel Gambia aan de slag ga. Ik kijk ook gelijk wat zij nodig hebben om het reguliere onderwijs te kunnen blijven volgen.

Mijlpalen

Tot nu toe heb ik meerdere belangrijke mijlpalen bereikt. De lessen zijn niet meer zo klassikaal als in het verleden. Naast de theoretische vakken leren de kinderen ook spelen en knutselen. Ik kwam later terug op een school waar ik eerder had gewerkt en zag dat er matten op de grond lagen met het speelgoed dat uit Nederland is gekomen. Dit is voor Gambia erg uniek. Ook het slaan van leerlingen in de klas gebeurt niet meer. En waar ik ook goed op terugkijk is dat de leerlingen hun afval in een afvalbak doen. Voorheen werd dit niet gedaan. Leerlingen nemen zelfs afval vanaf huis mee omdat ze het zo leuk vinden om het in onze afvalbak te gooien.

Vanuit Nederland neem ik naar Gambia mee dat het onderwijs zoveel meer is dan opdreunen van lesstof. Met humor kun je veel bereiken. Al mijn tools die ik in de loop der tijd heb verzameld neem ik mee.

Vanuit Gambia neem ik ook veel mee naar Nederland. De leerlingen in Gambia zijn super gemotiveerd om naar school te gaan. Alle lesstof en vaardigheden nemen zij op als een spons. Dit moet ook omdat ze nergens de lesstof weer terug vinden. Er is geen internet, geen papier en pen. Ze weten dat ze naar school moeten om later uit de armoede te komen. Maar helaas kunnen ze alleen naar school als ervoor betaald wordt. In Nederland probeer ik mijn leerlingen met mijn verhalen over Gambia bewust te maken dat onderwijs een gift is en geen plicht. En wat ik nog meer mee neem uit Gambia: meer zingen! Als de docenten zien dat de les vastloopt, leerlingen niet meer bij de les zijn of de leerlingen het even niet meer zien zitten gaan ze met elkaar zingen. Wij in Nederland moeten boos worden, extra motiveren, dreigen of een hand in de lucht steken. Ga zingen!

Mijn Dromen voor Lelystad:

Dat er een lijntje is tussen Gambia en Lelystad voor leerlingen en medewerkers. Je leert zoveel van een andere cultuur. Het is een ander wereldje, je moet dat een keertje meegemaakt hebben.

Mijn Dromen voor Gambia:

Dat het onderwijs in Gambia stukje bij beetje beter wordt!

'COLLEGA'S MOETEN ONS ZIEN ALS COACH'

OOP'ers vormen de drijvende kracht van de organisatie. Zij zorgen ervoor dat alles draait, beweegt en stevig staat. In verschillende functies en taken zorgen zij ervoor dat het onderwijs zo ondersteund wordt dat iedereen zo goed mogelijk functioneren kan. Dat verdient natuurlijk aandacht.

In deze serie spreken OOP'ers over hun beroep, hun passie en hun visie op onderwijs.

In deze editie is dat Joke van Eldik, sociaal pedagogisch hulpverlener op de SGL.

'Het leven van een jongere speelt zich voor een groot deel af op school, het is dan ook zo dat de problemen of belemmeringen die een jongere ervaart zich manifesteren op school. Ik ben er trots op dat ik een bijdrage kan leveren aan het signaleren en ondersteunen van deze leerlingen.'

De leerlingen die Joke begeleidt zitten allemaal in een bepaald traject. Dit houdt in dat er een procedure is. Na aanmelding door de mentor en met instemming van de zorgcoördinator komen zij, na een intake, in het lokaal terecht. 'Het zijn leerlingen met een speciale leerbehoefte. Ik coach leerlingen onder andere door hen te helpen met het plannen en organiseren van huiswerk of door hen inzicht te geven in eigen gedrag. Maar soms ben ik ook gewoon degene bij wie ze stoom af kunnen blazen of hun verhaal kunnen doen. Ik ben het vertrouwde gezicht en vijf dagen per week in het lokaal aanwezig.'

Er komen niet alleen leerlingen naar haar toe, ook collega's hebben wel eens een hulpvraag. 'Dat kan de vraag zijn om eens mee te kijken tijdens een les. Ik kijk dan vooral naar de interactie die plaatsvindt tussen de docent en de groep, let op de setting in de klas, de verschillende rollen die er zijn in de groep. Dit jaar hebben wij voor het eerst met het ondersteuningsteam alle eerste klassen preventief geobserveerd. De overstap van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs is groot, leerlingen komen in een nieuwe klas, maken kennis met veel nieuwe mensen en dat heeft soms een grote impact. Niet dat we meteen iedere leerling een stempel hebben gegeven, maar de signalen vangen we op. Dat brengen we in kaart en bespreken deze bevindingen met de mentor.'

De bekendheid van het ondersteuningsteam kan vergroot worden. 'Naast het actiever zijn in de klassen, houdt het team ook presentaties in alle afdelingen van de school. Wij geven een beeld van wie we zijn en wat wij

denken te kunnen betekenen. Wij werken in een multi-disciplinair team. Dat maakt dat het voor ons mogelijk is om passende hulp en ondersteuning te bieden. Dus zowel ondersteuning voor leerlingen, als voor docenten en mentoren. Want het doel is de leerkracht en mentoren te ondersteunen zodat het mogelijk is voor een leerling om in een klas te kunnen functioneren. Ik denk dat het belangrijk is dat collega's ons niet zien als degenen die komen vertellen wat zij anders moeten doen, maar dat zij ons zien als coach.'

AGENDA

Wat gebeurt er allemaal in november en december?

3 november	Informatieavond voor ouders van basisschoolverlaters	SGL
10 november	Informatieavond voor ouders van basisschoolverlaters	De Rietlanden
17 november	Informatieavond voor ouders van basisschoolverlaters	ISG Arcus
24 november	Film en Friet klas 1 mavo	ISG Arcus
25 november	Overleg met MT's over de nieuwe clusters	De Rietlanden
2 december	Pepernotenrekentoernooi	ISG Arcus
8 december	Avondje Klassiek	SGL
8 december	Basketbaltoernooi leerjaar 1 en 2	ISG Arcus
9 december	Excursie Nemo klas 2 atheneum/gymnasium	ISG Arcus
11 december	Excursie naar Keulen klas 3 tl/havo/vwo	De Rietlanden
11 december	Excursie naar Keulen klas 3 mavo/havo/vwo	ISG Arcus
15 december	Sportdag examenklassen	ISG Arcus
17 december	Excursie Amsterdam KuA en Na-BI 5 havo en 6 vwo	ISG Arcus
17 december	Kerstmarkt voor de Voedselbank	De Rietlanden
18 december	Rietloop voor de Voedselbank	De Rietlanden
18 december	Kerstvieringen	ISG Arcus
5 januari	Presentatie nieuwe plannen en nieuwjaarsreceptie	SGL

Op de Barrycaden

DE LERENDE STAD

Jop Fackeldey, onze wethouder van economische zaken, vertelde mij kort geleden over een nogal vreemde situatie die in Lelystad aan de hand is.

Lelystad heeft namelijk te maken met een sterk groeiende werkloosheid, maar Lelystad heeft ook te maken met een sterk groeiende werkgelegenheid. Een duidelijker bewijs van de mismatch tussen onderwijs en bedrijfsleven is er niet te geven.

Een duidelijkere motivatie om als onderwijs meer samenwerking te zoeken met het bedrijfsleven is er ook niet.

Voor de zomervakantie heb ik bij de gemeente aangegeven dat de nieuwe onderwijsclusters ook nieuwe mogelijkheden voor Lelystad kunnen genereren, zoals bijvoorbeeld nieuwe mogelijkheden om samen te werken. Ik gaf ook aan dat we niet moesten wachten met hierover nadenken tot alles al gerealiseerd is, maar dat we nu moesten werken aan nieuwe verbindingen die goed zijn voor zowel de stad Lelystad als het nieuwe onderwijs.

De gemeente vond dit een goed idee en daarom is er vanaf dat moment een community of learning ontstaan van een aantal werkgevers, de gemeente Lelystad, een aantal mensen van de SVOL, de Rotary Club, zorgorganisaties, HBO Windesheim en het MBO College Lelystad. Deze community heeft als werktitel 'Lelystad, een lerende stad'.

Nadat iedereen in juni zichzelf gepresenteerd had en zijn eigen perspectief had gedeeld, hebben we een aantal afspraken gemaakt.

Zo hebben we afgesproken dat we samen eigenaar zijn van de beweging die aan het ontstaan is, zodat we, wanneer we een mogelijkheid tot verbinding zien of elkaar nodig denken te hebben, elkaar altijd kunnen vinden.

Ook hebben we afgesproken bij elkaar in de 'keuken' te komen kijken om elkaars organisatie beter te leren kennen en te kunnen ontdekken waar je elkaar kunt aanvullen of bijstaan.

Zelf heb ik bijvoorbeeld meegelopen met een leidinggevende van Vitree en ik heb aan den lijve ondervonden wat de Jeugd en Gezintams doen, hoe ze dat bespreken, wat hun achterliggende gedachten zijn en hoe ze onderwijs en zorg, zeker in het kader van passend onderwijs, bij elkaar denken te brengen. Voor mij was dat een hele nieuwe wereld. Je merkt dat ze letterlijk een andere taal spreken en dat ze een heel ander gevoel hebben bij bijvoorbeeld de omgeving van een leerling.

Een andere wereld ervaren en naar leerlingen en onderwijs kijken vanuit zo'n ander perspectief maakt dat je meer begrip krijgt voor elkaar en daardoor ook veel beter in staat bent samen te werken. Dat kan niet als iedereen op zijn eigen eiland blijft zitten.

Dit geldt natuurlijk ook voor werkgevers en het onderwijs, het voortgezet onderwijs en het vervolgonderwijs, gemeente en werkgevers en ga zo maar door. Iedereen heeft een beperkt beeld van wat er speelt, nodig is en mogelijk zou zijn en door dit in een lerende gemeenschap samen te brengen creëer je talloze mogelijkheden. Mogelijkheden om van elkaar te leren, om elkaar te kunnen versterken en om samen te werken.

De mismatch waar wethouder Fackeldey het over heeft is alleen op te lossen als we nadrukkelijk de duurzame samenwerking zoeken met de werkgevers in de regio en de gemeente Lelystad. Het mooie is: zij staan daar voor open. Zij zien ook dat leerlingen die van school komen te weinig weten wat ze moeten weten en te weinig kunnen wat ze moeten kunnen. De nieuwe clusters geven de leerlingen de mogelijkheden hun plaats te verwerven op de arbeidsmarkt. Juist in ons eigen Lelystad, waar de meeste basis- en kaderleerlingen werkzaam kunnen en willen zijn.

Barry Lommen